

หนังโนรา

เรื่องฮา ทางใต้

นั้ย บ่อยาง

ระยะนี้ล้วนมีแต่เรื่องตลกเครียด
อยู่รอบข้าง ทำให้คนไทยขี้มไม่
ค่อยออกไปตาม ๆ กัน ทั้ง ๆ ที่คนไทย
ได้ชื่อว่า เป็นผู้ที่มื่ออารมณ์ขัน และเมื่อ
ไทยเคยได้ชื่อว่าเป็นเมืองขี้ม คนไทย
ในสมัยนี้เมื่อเครียดอยู่กับปัญหาทาง
เศรษฐกิจ การเมือง และปัญหาอื่น ๆ
ไม่ว่าเรื่องโจรผู้ร้ายที่ชุกชุมในหลายรูป
แบบ หรือการที่มีบ้านเป็นเรือนแพไป
เสียแล้ว นั่งรถเหมือนนั่งเรือ เอาถนน
เป็นคลองกันอยู่อย่างนี้ อารมณ์ขันและ
ความขี้มเข้มแถมใสก็ลดน้อยถอยลง
เป็นธรรมดา อะไร ๆ จึงมักมีแต่ความ
เลวร้ายทารุณมากกว่าความขี้มนั่นอย่าง
ที่รู้ ๆ เห็น ๆ กันนั่นแหละ

ความจริงอารมณ์ขันเป็นสิ่งที่คู่
กับคนไทยมาแต่ไหนแต่ไร จะเห็นว่าถึง
แม้จะอยู่ในสถานการณ์อย่างไรคนไทย
มักขี้มได้และหาเรื่องมาขี้มกันจนได้
วันนี้จึงลองสัมภาษณ์พูดคุยถึง
อารมณ์ขันกันดีกว่า ผู้เขียนใคร่เห็น
เฉพาะเรื่องขัน ๆ ของคนใต้ในฐานะที่ผู้
เขียนเป็นคนใต้คนหนึ่ง เรื่องที่จะพูดถึง
วันนี้เป็นเรื่องอารมณ์ขันที่ได้จากการ
เล่นจำพวกหนังตะลุงมโนห์รา ที่
เรียกกันสั้น ๆ ในหมู่คนใต้ว่าหนังลุง
และ โนรา

ถึงแม้ว่าภาพยนตร์และโทรทัศน์
จะเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันใน
ปัจจุบันนี้ของคนไทยมากเพียงใดก็ตาม

แต่หนังตะลุงและมโนห์รายังมีอิทธิพล
ต่อคนใต้ ยังเอาชนะความบันเทิงในรูป
แบบอื่น ๆ ได้เสมอ นายหนังและโนรา
จึงยังคงมีชื่อเสียงและมีฐานะทางการเงินดี
ยังรับงานและมีกิจการเต็มเหยียด
อยู่เหมือนเดิม ไม่เคยแพ้วงดนตรี
วงใด ๆ ที่กำลังนิยมกันอยู่ในปัจจุบัน
กล่าวได้ว่าหนังโนราทางใต้ยังได้รับความ
นิยมอยู่ตลอดกาลนั่นเอง

มีเรื่องที่คุณเขียนใคร่นำมาพูดถึง
ในครั้งนี้อยู่เรื่องหนึ่ง คือเรื่องศิลปะ
การสร้างอารมณ์ขันของบรรดานาย
หนังและโนราสมัยก่อน ผู้เขียน
สังเกตว่าสมัยนี้บรรดามุขตลกต่าง ๆ
ในลักษณะของการใช้คำพูดก็ดี

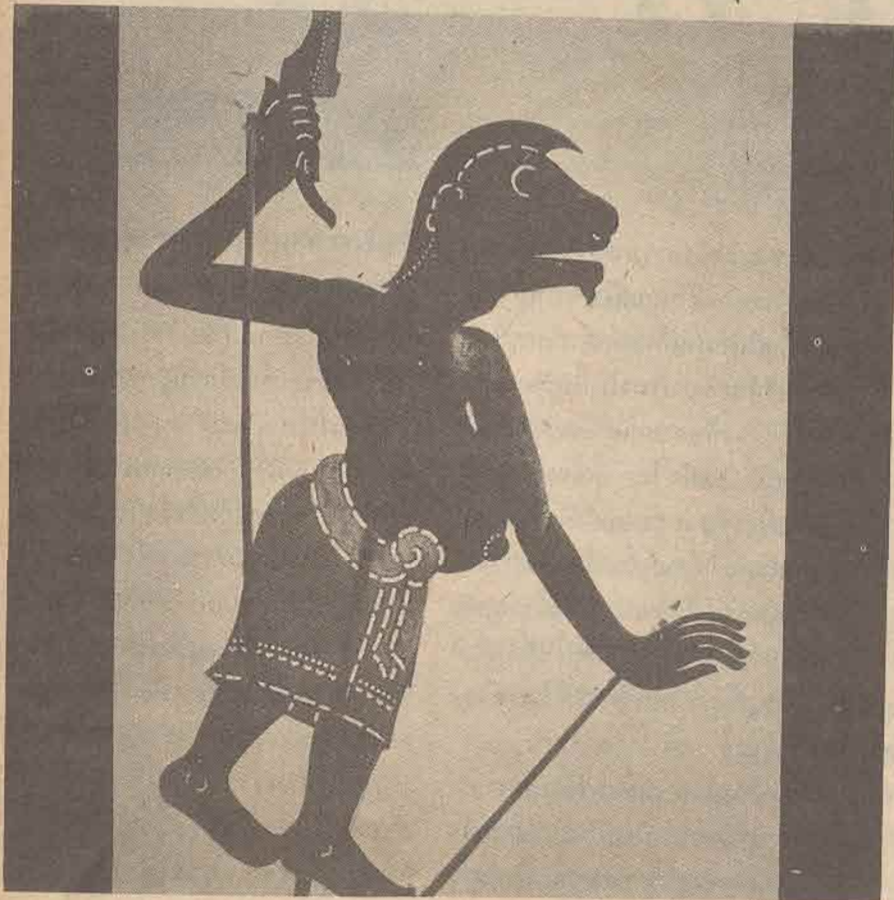
บทกลอนก็ดีขึ้นจะสู้สมัยที่ผู้เขียนยังเป็น
เด็กอยู่ไม่ได้ในเรื่องของตลกทำนอง
หยาบโลนที่ออกมาในลักษณะเปิดเผย
โจ่งครึมซึ่งสมัยก่อนต้องมีศิลปะในการ
ทึ่งให้คิดเอาเองได้ดีกว่า

ผู้เขียนจำได้ว่าเคยดูหนังตะลุง
เมื่อตอนเด็ก ๆ จำชื่อนายหนังคนนั้นไม่
ได้เสียแล้ว เมื่อตอนนางเอกพระเอกเขา
ชู้ชวนกันชมป่าแล้วแทรกให้ตัวตลก
เรียกเสียงฮาด้วยการชมป่าตามบ้าง
ตัวตลกคนหนึ่งจะเป็นอ้ายเท่งหรืออ้ายนุ้ย
(หนูนุ้ย) หรืออ้ายแก้ว(สี่แก้ว) กับอ้าย
ทอง(ยอดทอง) ก็ไม่แน่ใจ เรียกเสียงฮา
จากคนดู การเรียกเสียงฮาจากคนดูถือ
เป็นเรื่องสำคัญของหนังตะลุง จะเห็น
ว่าหนังตะลุงมีตัวตลกอยู่มากมายซึ่งมี
เหมือน ๆ กันทุกโรง เช่นนอกจากสี่ตัว
ที่เอ่ยชื่อมาแล้วก็ยังมี อ้ายพูน อ้ายเมือง
อ้ายดิก อ้ายปราบ หรือ อ้ายหม้อ

(สะหม้อ) แต่ละตัวมีลักษณะนิสัย
เหมือน ๆ กันทุกโรง นายหนังจะขีดเอา
ตัวตลกตัวใดตัวหนึ่งหรือคู่หนึ่งเป็น
เหมือนตัวนายหนังเองที่ใช้แทนตัวเพื่อ
ให้คนดูติดใจ นอกจากคิดใจใน
การขับกลอนหนัง

ตัวตลกคู่หนึ่งนายหนังกำหนดให้
ช่วยกันชมป่าโดยให้ตัวตลกช่วยกัน
ตั้งกล่าว่า ให้ตลกกลอนแข่งกันอย่าให้
ติดกลอน กล่าวคือให้หีบ (เก็บ)
เอาดอกไม้ชนิดใดชนิดหนึ่งนำมาขี (ขยี
หรือสี) กับส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย
จากนั้นจึงทும் (ทึง) ไปได้ ให้ตัวตลก
ยกตัวอย่างให้เห็นรูปแบบตัวอย่างเสีย
ก่อน ตัวอย่างที่นายหนังให้ตัวตลกยก
ให้เห็นนั้นจะเห็นว่าเป็นตัวอย่างธรรม-
ดา ๆ เช่น:

หีบเอาดอกนางแย้ม
เอามายีสีกั้มแล้วทும்เสีย

จากนั้นก็ให้เริ่มโต้ตอบกันได้ ให้
ฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ขึ้นต้นหยิบเอาดอกไม้
อีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้บอกว่าเอามายีสีกับ
อวัยวะส่วนใดของตัวก่อนที่จะทும்คือ
ทึงไป จุดประสงค์ของนายหนังคนนั้นก็
เพื่อเรียกเสียงฮา เทคนิคคอนนี้ของนาย
หนังก็อยู่ที่ต้องทำให้คนดูคิดไปในแง่ที่
ลึกซึ้งก่อนข้างสัปคนหรือตลกไปกษา
แต่นายหนังสมัยก่อนต้องหาทางเสียง
ก้านั้น ๆ ให้ได้จึงจะถือว่ามีความ
สามารถสูงในทางการใช้ศิลปะของ
ถ้อยคำ ตัวอย่าง เช่น

หีบเอาดอกกลิ่นทม เอามายีสี
ตอนนี้เมื่อตัวตลกตัวแรกพูดขาดคำว่า
ทม ก่อนตัวที่สองจะว่า เอามายีสี คน
ดูก็จะขำขึ้นก่อนด้วยซ้ำไป เพราะรู้ว่า
นายหนังประสงคิให้ขำสันทันเอง แต่
นายหนังจะเสียงเป็น เอามายีสีผสมแล้ว
ทும்เสีย

มุขตลกเรื่องดอกไม้ที่นายหนัง
จะให้ตัวตลกทั้งสองเรียกเสียงฮาได้มาน
เริ่มจากเล็ก ๆ น้อย ๆ คือดอกกลิ่นทม
จนค่อย ๆ หนักเข้าทุกที ศิลปะในการ
ใช้ถ้อยคำนายหนังสมัยนั้นคือการเสียง
คำที่ชวนให้คิดเหล่านั้นไปได้ต้องเป็น
ชนิดที่ ไปอย่างน่าขุ่น ๆ ตัวอย่าง เช่น

ขึ้นว่า หีบเอาดอกหัวท้อ (กระ-
ท้อ) ได้ว่า เอามายีสี (ต้องการให้คิดว่า
สีคือ (สะคือ) แต่เสียงโดยให้ตัวตลกทำ
เป็นอีก ๆ อีก ๆ ก่อนจึงจะตอบ) มีอ
แล้วทும்เสีย

ขึ้นว่า หีบเอาดอกโพตาน(พุด-
ตาน) ได้ว่า เอามายีหัวล้านแล้วทும்เสีย
(ต้องเข้าใจว่าอีกคำหนึ่ง คือคำที่ชวนให้
คิดของภาษาใต้คือคำว่า วาน หมายถึง
ทวาร หรือก้นนั่นเอง)

ขึ้นว่า หีบเอาดอกหงอนไก่ ยัง
ไม่ทันที่ตัวตลกอีกตัวจะได้ตอบสับ

เปลี่ยนกันขึ้นให้ อีกฝ่ายใดก็ต้องปล่อย ให้คนดูฮากันเสียก่อน เพราะคนดูรู้แล้วว่าอะไรที่นายหนังให้สื่อนั้นคืออะไร ในที่สุดนายหนังก็เสียงว่า เอามายี่สิ (โหล) แล้วทุ้มเสีย การโต้ตอบก็ค่อย ๆ เข้มขึ้นขึ้นเป็นลำดับ เช่น

หีบเอาดอกแพงพวย เอามายี่
 ตอนนีให้ตัวตลกขำว่าเอามายี่ เอามายี่ หลาย ๆ ครั้ง จนคนดูฮากันเต็มที่จึงจะเสียงเป็น เอามายี่สิมวยแล้วทุ้มเสีย การเสียงคำเหล่านี้ถือเป็นการสามารถ และการใช้คำให้คิดก็ไม่ถือว่าเสียหาอะไร เป็นคุณสมบัติที่นายหนังและโนราครวมมี ตัวอย่างอื่น ๆ เช่น

หีบเอาดอกกลอก (มะละกอ)
 นายหนังก็ไม่จนคำที่จะได้ว่า เอามายี่สิคองแล้วทุ้มเสีย จนกระทั่งถึง หีบเอาดอกจำปา เอามายี่สิขาแล้วทุ้มเสีย ซึ่งตอนนี้ตัวตลกจะโต้ตอบทันที เพื่อ

ให้ตนเองขึ้นโดยทันทีว่า หีบเอาดอกจำปี แทนอนถึงตลกนี้ฝ่ายใดก็ต้องแกล้งชวนเล็ก แล้วจึงค่อยได้มีอีกฝ่ายไม่ยอมเล็กกว่า เอามายี่ลิ้นปีแล้วทุ้มเสีย และเพื่อให้ตลกขำขึ้นตัวตลกที่ขึ้นว่า หีบเอาดอกจำปีต้องคิดค้านว่า ยี่ลิ้นปี ยี่ไม่ได้อต้องเปลี่ยนเป็นตรงอื่นที่ยี่ได้ เมื่อฮากันเป็นที่พอใจแล้วจึงค่อยได้ว่า เอามายี่นิ่วซี้แล้วทุ้มเสีย

เมื่อเล่ามาถึงตรงนี้ก็ทำให้นักถึง मुखตลกทำนองเดียวกันของหนังตะลุงที่ล้อเลียนสำนวนเชิงอุปมาของชาวสงขลาที่ว่า จิตเหมือนหีบตั๊กแตน โดยให้ตัวตลกถามกันว่า ถ้าจิตเหมือนหีบตั๊กแตน ขมล่ะเหมือนอะไรตั๊กแตน ก็จะเสียงเป็นผมตั๊กแตนนั้นเปรี้ยวเหมือนอะไรตั๊กแตน เคยมีเหมือนกันที่คนดูจะตะโกนขึ้นไปว่า เหมือนเขี้ยวตั๊กแตน ก็ไม่แปลกเพราะนายหนังต้องการอย่างนั้นอยู่แล้ว ก็ให้คน

ดูได้สนุกด้วย จากนั้นนายหนังจึงเสียงเป็น เปรี้ยวเหมือนเขี้ยวตั๊กแตนอื่น ๆ ก็จะมาตามมาแล้วใช้วิธีเสียงทุกคำไป เช่น หวานเหมือนหัวล้านหรือบาลตั๊กแตนก็ได้ คือเหมือนมือตั๊กแตน หล่อเหมือนคอตั๊กแตน สวยเหมือนมวยตั๊กแตน ขันหรือขนก็ได้เหมือนขนตั๊กแตน หรือแม่แต่ไวกก็เหมือนไหลตั๊กแตน ดีเหมือนนิ้วขี้ตั๊กแตน อย่างนี้เป็นต้น โดยแกล้งให้ตัวตลกขัดคอกันเสียก่อนเพื่อย้ำเสียงฮา และคำตอบก็ต้องเห็นชัดแล้วว่าไปทั้งน้ำขุ่น ๆ ดังกล่าวแล้ว

การที่นายหนังให้โอกาสคนดูได้ร่วมคิดหรือร่วมสนุกร่วมฮาด้วยนั้น เพื่อนคนหนึ่งเล่าให้ผู้เขียนฟังว่า ครั้งหนึ่งนายหนังออกกรุปฤมาแล้วขับว่า “นี่แหละพระนาโคย” บังเอิญตรงนั้นเกิดติดกลอนไปครูหนึ่งจึงยั่วว่า นี่แหละพระนาโคยซึ่งหมายถึงฤมา ออกเสียงเป็นนาโคย คนดูจึงตะโกนสนุก ๆ ขึ้นไปว่า “นาแม่แซ” เพราะโรงหนังตรงนั้นปลูกบนนาของแม่แซ นายหนังจึงขับกลอนต่อเสียเลยว่า “นาแม่แซแล้วไป (หมายถึงก็แล้วไป) พระนาโคยกินสาหลา” (สาหลา)

เรื่องเล่นกับคนดูนี้มีเรื่องเล่ากันมากและจะไม่ถือกันด้วย เห็นว่าเป็นเรื่องสนุก ๆ คนดูก็จะตั้งใจด้วยซ้ำไป มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับมโนหรธาเดิม ชื่อตั้งของทางใต้เกี่ยวกับตัวหนูวินหนูวาคนาง-เอกขวัญใจโนราเดิมอยู่เรื่องหนึ่ง มีเรื่องเล่าว่าหนูวินหนูวาได้ยื่นคำวิจารณ์จากคนดูว่าแก่แล้วบ้าง รำไม่สวยไม่ตีแล้วบ้าง ก็ร้องโนราแก่เล่าเอาว่า “ตัวว่าฉันแก่ตัวมาแต่เงินไซ่ (ท่าไม) รำตีไม่ตีไม่กิดแม่ใคร” เล่ากันว่านอกจากฮากันตรงนั้นแล้ว ยังฮากันไม่มีที่สิ้นสุด เล่าที่ไรก็ได้ฮากันที่นั่นจนเดี๋ยวนี้